

Chmel Viliam - (†1961); slovenský maliar a grafik, žiak *L. Fullu* a *J. Mudrocha*; pozri *slovenskí maliari*, *slovenskí grafici*

http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.O_2335m

http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.O_2209

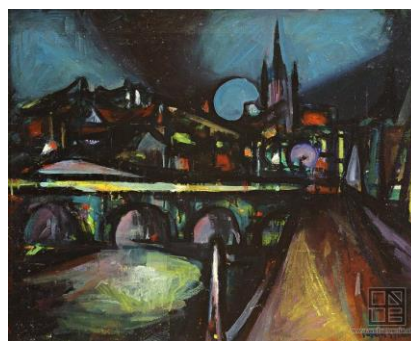

V. Chmel: Mesto pri rieke

V. Chmel: Pohľad na Bratislavu

V. Chmel Mesto II.

V. Chmel: Horiace mesto

V. Chmel: Heľpianska rodina

V. Chmel: Kupoly a veže

V. Chmel: Noc pod Rosutcom

V. Chmel: Žena v kresle

Chmielowski Albert - (1916); poľský maliar a zakladateľ rádu Albertinských bratov a sestier; svätec katolíckej cirkvi

A. Chmielowski : Smrť a vzplanutie požiaru (1870)

Chnum/Chnumew/Chnub – gréc. Χνουμες/Chnumis alebo Χνουβις/Chnúbis; staroegyptský boh plodnosti, stvoriteľ všetkého živého, ktorý všetkých tvorov vymodeloval svojimi rukami na *hrnčiarskom kruhu*; grécky Chnumis; jeho manželkou bola bohyňa vojny *Menhet* (pozri *bohovia vojny*); zobrazovaný ako *baran* alebo muž s hlavou barana (porovnaj *Amon*); teologickou konštrukciou stotožňovaný s *Usírevom*; pozri *egyptskí bohovia*; *Amaunet*; *bohovia plodnosti*

-v súvislosti s heslom *Anuket*: Anuket bola staroegyptská bohyňa rieky *Níl*; tvorila súčasť trojice s Chnumevom a bohyňou *Satet*; bola považovaná za ich dcéru alebo mladšiu manželku boha Chnumeva

-Egyptania uctievali v sexuálnom kulte boha v capej podobe v meste Mendez; grécki kronikári *mendezského capa* identifikovali ako gréckeho *Pana*; Mendeský cap *ikonografiou* odkazoval na egyptského boha Chnuma s baranou hlavou; v kresťanstve bol Mendeský cap v odkaze na Chnuma, egyptského *boha plodnosti*, vnímaný ako obraz *Satana*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Chnum>

Cho Yeong-Seok Kwanajae - (†1761); 趙, 榮祐; tiež Cho Yǒng-sǒk, Cho Yong-sok; kórejský učenec a maliar obdobia Choson (1392-1910); pozri *kórejskí maliari Choson dynastie*

<http://oxfordindex.oup.com/view/10.1093/gao/9781884446054.article.T017426>

K. Cho Yeong-Seok: Mních chytá vši (18.st.)

chobotnica - pozri *zvierá*

Strmeňová nádoba s chobotnicou (mykénska keramika, 1200-1100 pr.Kr.)

Strmeňová nádoba s chobotnicou (krétska keramika, 1500 pr.Kr.)

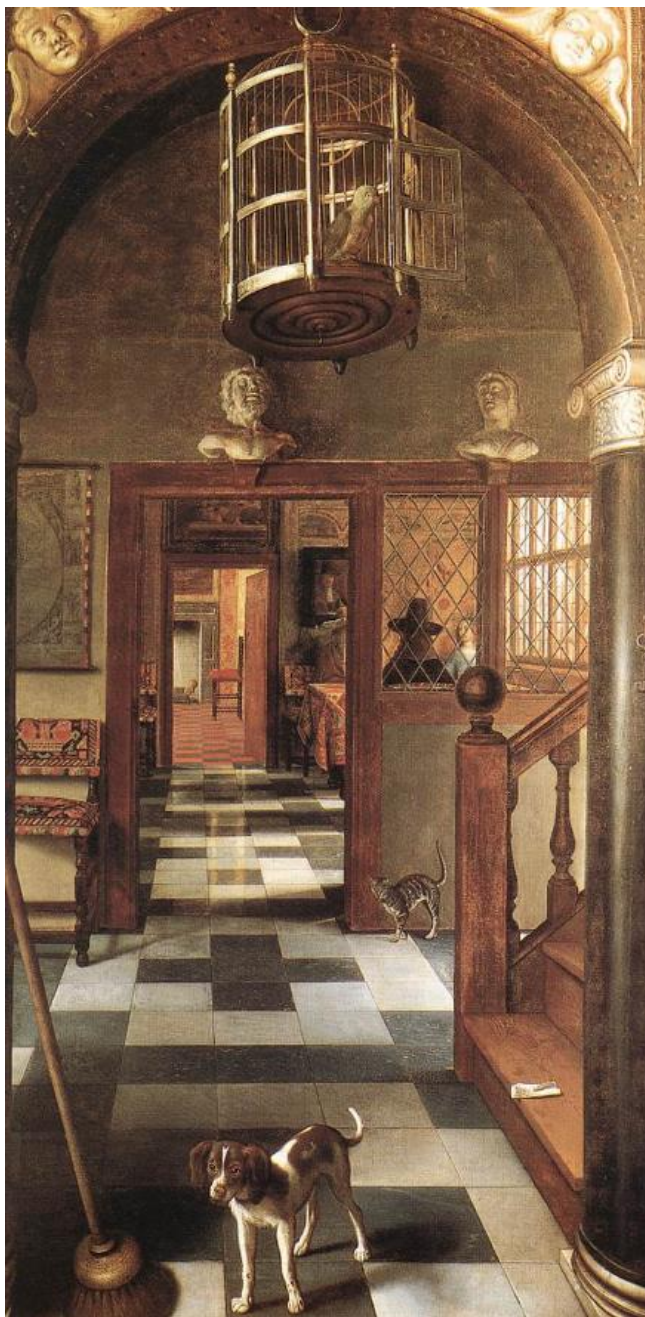
U. Kuniyoshi: Chobotnica. Červené ryby (19.st.)

U. Kuniyoshi: Tamakatzura Tamatori napadnutý chobotnicou (19.st.)

Choč - Veľký Choč

chodba - pozri ochodza, ambit, podlubňa, galéria, kolonáda, koridor, kuloár, loggia, pavlač, vestibulum, katakomby, kazematy; interiér, architektúra

S. van Hoogstraten: Pohľad do chodby (1662)

chodba arkádová - *arkádová chodba*

chodba krížová - *krížová chodba*

chodby podzemné - v súvislosti s heslom *katakomby*: názov katakomby zovšeobecnel a je vzťahovaný na všetky *podzemné pohrebiská*, prípadne na podzemné chodby vo všeobecnosti

-základné schéma katakomb: *predizba*, z ktorej vychádzali až 9m vysoké hlavné chodby; z nich odbočovali vedľajšie chodby zvyčajne necelý meter široké a vysoké 2m; chodby dlhé niekedy niekoľko kilometrov (katakomy Via Nomentana v Ríme 9km), niektoré kresťanské katakomby aj poschodové (katakomy San Callisto v Ríme 4 *poschodia*)

chodbová krypta - *krypta stolová*

chodbové pohrebisko - *pohrebisko chodbové*

chodenie s tromi kráľmi - pôvod týchto hier môžeme hľadať v stredovekých *cirkevných hrách*; hrávali ich učitelia, študenti, žiaci a ďalší nemajetní ľudia ako príležitostný zdroj obživy; časom tieto hry prevzala aj roľnícka a remeselnícka mládež a menila ich podľa vlastných predstáv vychádzajúcich

z vlastného prostredia; pôvodné predlohy sa časom menili, niektoré časti sa vynechávali a skracovali, prípadne doplňovali pesničky a vinše; trojkraľový večer oslavovala mládež aj zábavami, ktoré trvali až do rána, ba niekedy aj ďalší deň; pred zábavou sa vyzbierali suroviny na hostinu a časť naturálií dostali aj muzikanti; pálenka sa kupovala zo vstupného, ktoré platili iba mládenci; pozri *koleda*, *traja králi*

www (koledy): úlohou týchto piesní a vinšov troch koledníkov bolo privolať do domu *šťastie*, *zdravie* a *blahobyť* (pozri *apotropaion*); slovo koleda je odvodené od lat. kalendae (pozri *kalendy*) na označenie staroslovanského slnovratového obradu; cirkev sa spočiatku stavala proti tomuto *pohanskému* zvyku odmietavo a zakazovala ho pod hrozbou trestov; ale presvedčenie ľudí, že koledovanie má priaznivý vplyv na ich šťastný život a hospodárstvo, bolo silnejšie ako strach z trestu; rektor (učiteľ) vždy napísal kriedou na dvere izby prvé dve čísla letopočtu, iniciály mien *troch kráľov* (G+B+M) a na koniec druhé dve číslice (koledy boli už vtedy pripravené na prechod do roka 2000!)

www (sviatok Traja králi): sviatok (6.január) je vzorovou ukážkou prelínania staroslovanských, rímskych a kresťanských obradov; vodu a oheň, ktorých sa vždy pripisovala magicko-ochranná funkcia (pozri *apotropaion mágia*), začali kňazi svätiť v kostoloch, čím ešte zvýšili ich magickú moc; rovnako ako druhá črta týchto sviatku, obchôdzky, spája pohanské a kresťanské: obchôdzky s pohanskými koledami sa spojili s cirkevnou *koledou*; pozri *Traja králi*, *koleda*, *Vianoce*

www (svätenie): tečúca voda použitá v období zimného slnovratu vraj silnejší účinok ako v inom období; gréckokatolícka a *pravoslávna cirkev*, ktorá prebrala najviac pohanských obradov a najmenej ich menila, zaviedla svätenie vody priamo v potokoch; každý mal pri sebe čečínovú chvojku, ktorú namočil do posvätenej vody a pokropil sa ňou; v rímskokatolíckych kostoloch nosili ľudia vodu do kostola; občas ku krčahom a kadiam prikladali aj *soľ*, *jablko*, *kriedu*, *sviečku* alebo *cesnak*, čo malo mať *magický* účinok (voda na dobrý spánok detí, jablko, aby nebolievalo hrdlo, kriedou sa obkresľovali miesta na ochranu pred zlými silami, sviečka sa zapalovala pri zomierajúcom alebo počas búrky, cesnak si ľudia brali na cesty; v niektorých oblastiach sa do kostolov brali aj bahniatka, ktorých vysvätenie prinášalo majiteľovi zdravie; všetky *svätiny* slúžili na ochranu pred mocou a živlami; pozri *voda*

J. Lada

J. Lada

chodidlo - pozri *noha*

chodník - v úzkom význame dekoratívny *architektonický článok*:

1. *plôška*; hladký pásik oddeľujúci dve plochy medzi *kanelurami drieku stĺpa*
2. ukončenie dórskeho *architrávu*; pozri *dórsky poriadok*

„**chodník slávy**“ - svetoznámy chodník slávy v *Hollywoode*, kam svoje ruky a nohy otláčanú celebrity; prvé otlacky nôh v betóne pred Grauman's Chinese Theater v *Hollywoode* vraj nechtiac urobila herečka Norma Talmadge, keď roku 1927 stúpila do čerstvého betónu pred budovou; odvtedy tam svoje dlane a šľapaje zvečnili takmer dve stovky celebrit; niektoré túto poctu poňali svojsky a do betónu odtlačili odtlačok svojho nosa (Jimmy Durante), pästí (John Wayne) či celých nôh (Betty Grable); medzi poslednými zaborili ruky do betónu Nicolas Cage a Antony Hopkins; pozri *sláva*

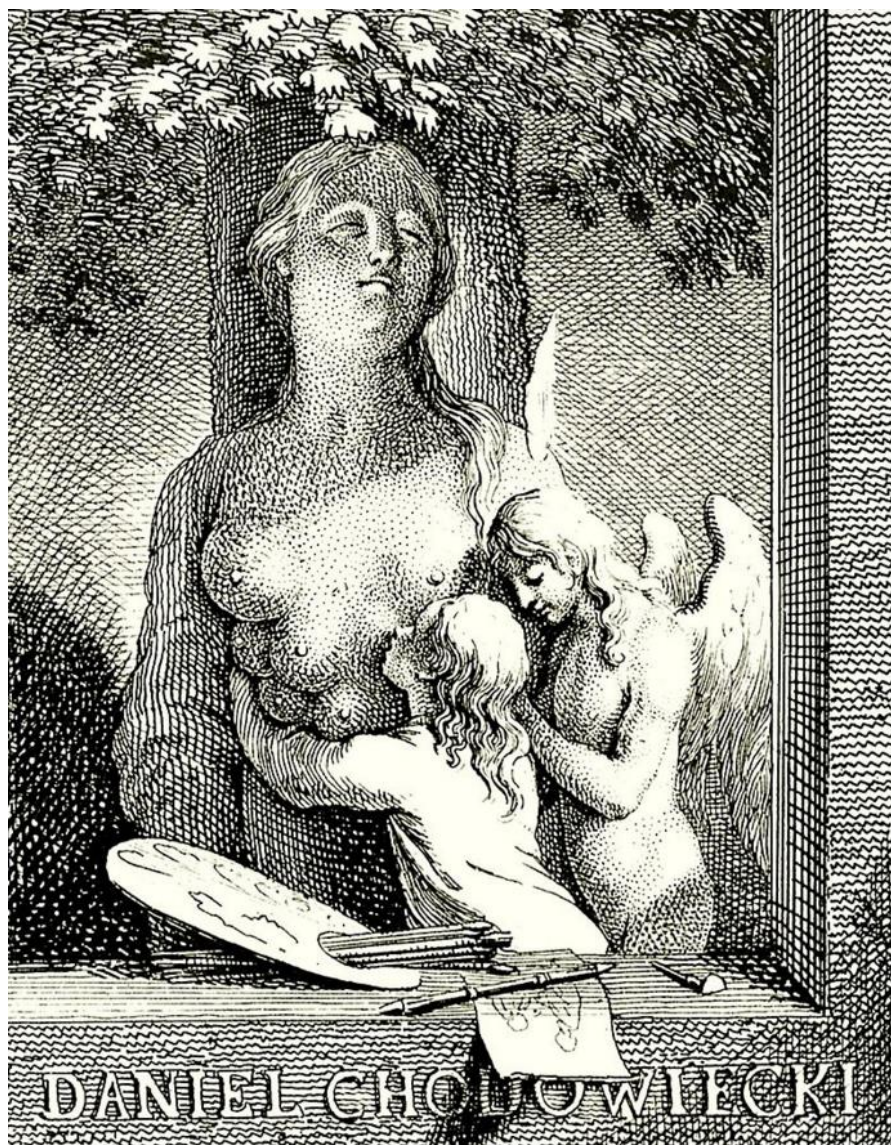
Chodov - *porcelánka* založená 1811 na výrobu *kameniny*, 1835-1872; do svojho spojenia so *Slavkovom* produkcia porcelánového riadu a od 1845 najmä plastika: ovocie, portrétne busty, figurálne námety, žánre; značky: Kodau von Portheim, V.P., PS.

Chodowiecki Daniel - (†1801); poľsko-nemecký maliar a grafik hugenotského pôvodu; najviac sa preslávil v technike *leptu*; väčšinu svojho života strávil v Berlíne a stal sa riaditeľom berlínskej Akadémie umenia; vytvoril viac ako 2000 rytín, mnoho žánrových scén zo života strednej triedy, zvyčajne v technike atramentu a pera, a niekoľko olejomalieb; pozri *poľskí maliari 18.st.*, *nemeckí maliari 18.st.*, *nemeckí grafici*

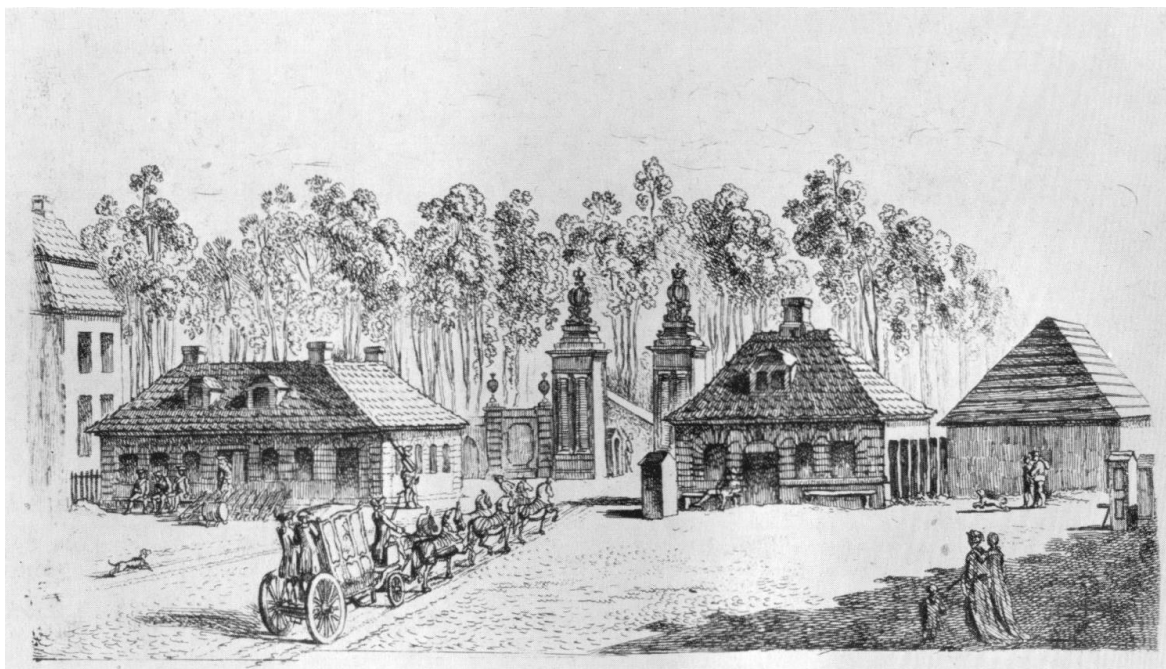
https://en.wikipedia.org/wiki/Daniel_Chodowiecki

D. Chodowiecki: Detská izba (1770)

D. Chodowiecki: Ex libris Umenia (medirytina, 1760)

D. Chodowiecki: Brandenburská brána (rytina, 1735)

D. Chodowiecki: Kníhtlač (1770)

chochláč - český výraz chocholouš; vták, ktorý je v spise *Physiologus* (pozri *bestiár*) symbolom detí, ktoré sa nevedia odpútať od matky (pozri *láska detí k rodičom*); túto vlastnosť zdieľa s rybárikom, bocianom a dudkom; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; vták*

chochol - v súvislosti s heslom *klenot 2*: ozdobný predmet v tvare chocholu z peria alebo kvetov (pozri *kytica pávia*) na heraldickej *prilbici*; chochol býva nahradený aj *korunou heraldickou*; pozri *heraldika*

cholerik - pozri *štyri temperamenty*

P. de Jode II: Cholerik (rytina zo série Štyri temperamenty, 17.st.)

C. Passe I.: Cholerik (rytina, 16.-17. st.)

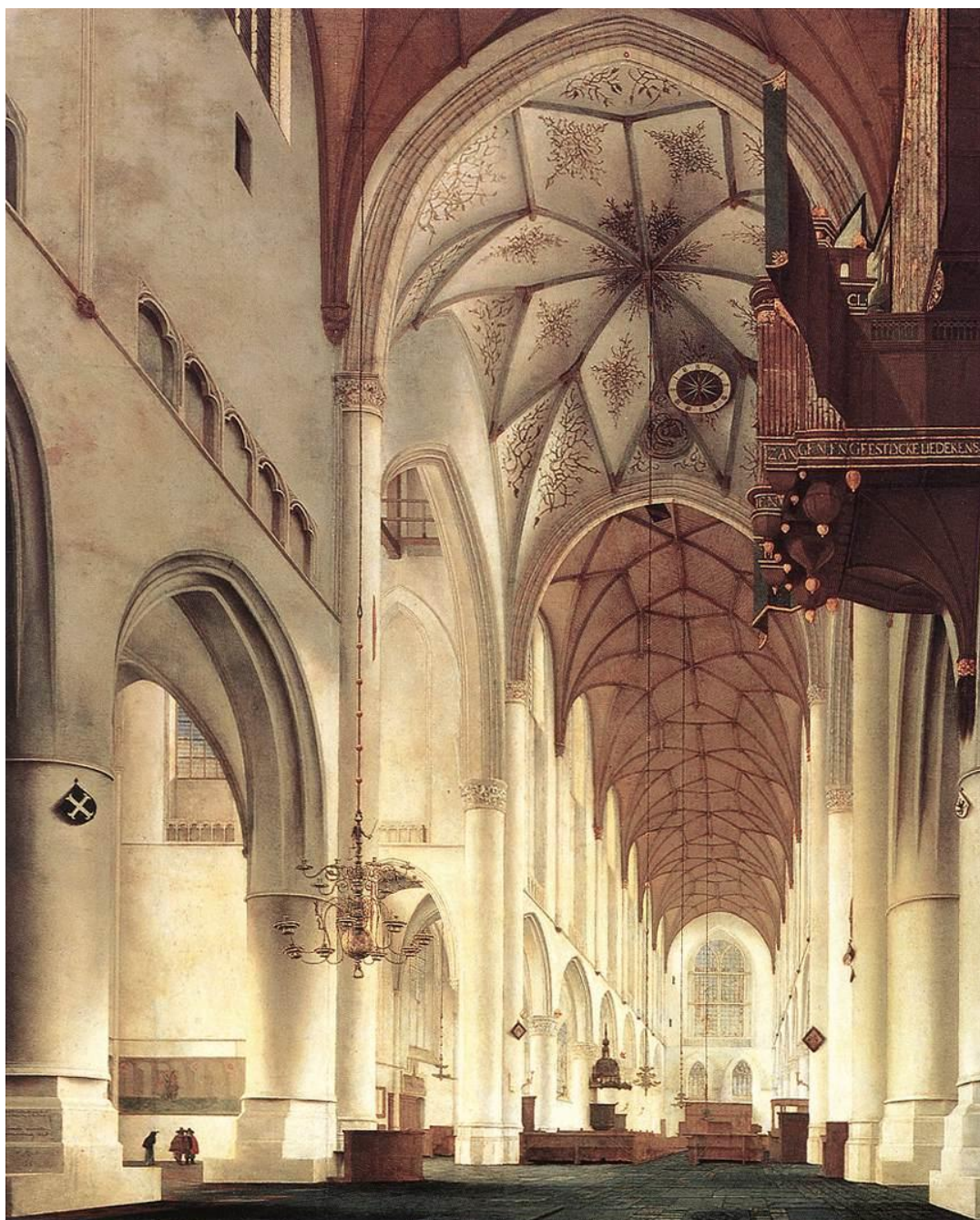
Chons/Chonsev/Chonsu - v egyptskej mytológii wésetský boh mesiaca a *boh lekárstva*; syn boha *Amóna* a bohyne *Mut*; prvé správy už v Starej ríši, dôležitý najmä v Novej ríši; po splynutí boha *Amóna* a *Réa* v nové božstvo *Amonré* stotožnený s *Atumovým* synom *Šovom* (boh vzduchu a svetla) a s bohom *Hórom* (Chons-Hór); ako boh lekárstva uctievaný do kresťanských čias; zobrazovaný ako mladý muž s *insígniami* božskej a kráľovskej moci (*barla* a *korbáč*), s kosáčikom polmesiaca a splývavým vrkočom na hlave; niekedy aj s hlavou *sokola*; hlavný kultový chrám v *Karnaku*; pozri *Egypt*; *Mesiach*

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Chons>

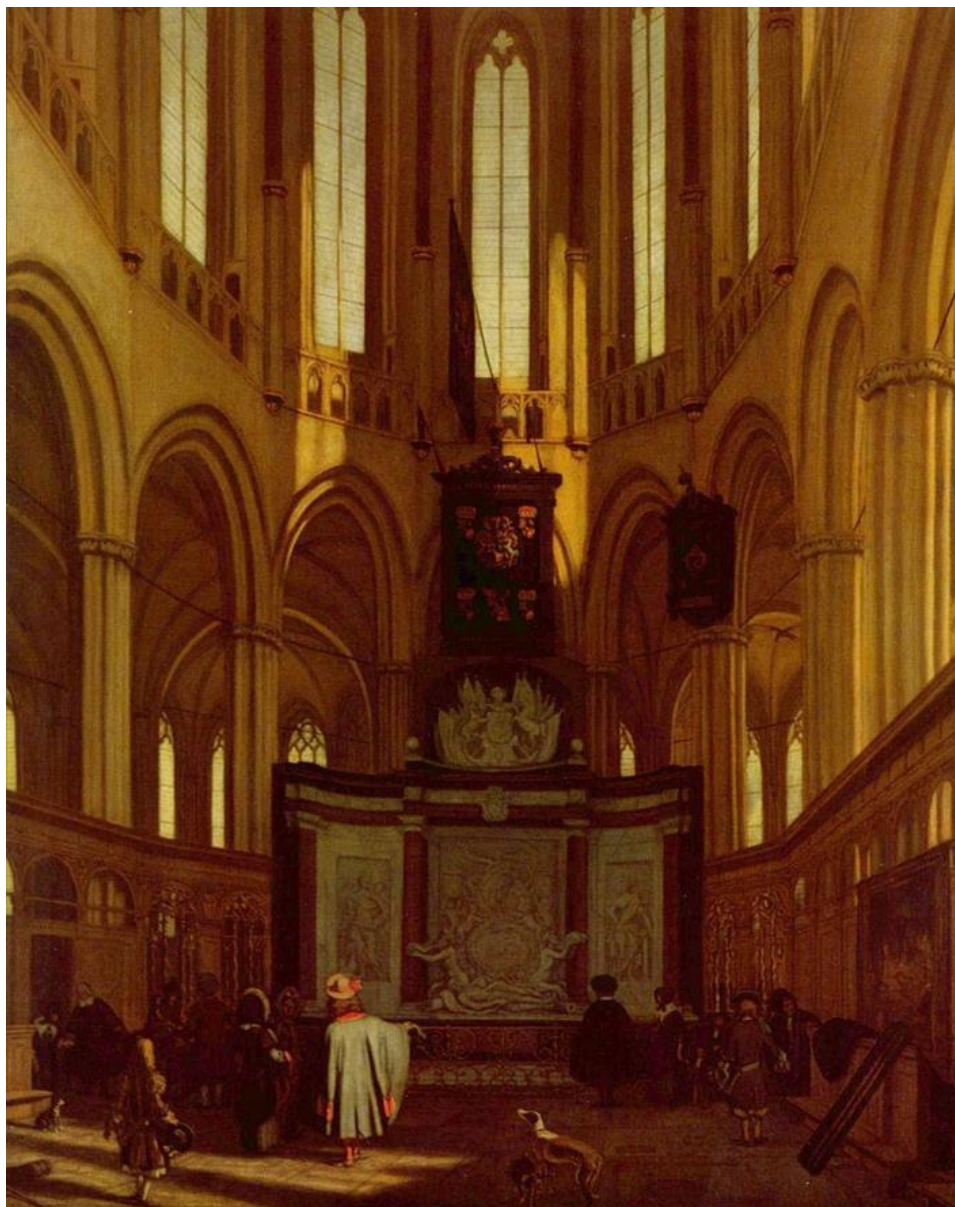
chór - z gréc. *choros*; tiež *kňazište*, *presbytérium*

1. pôvodne miesto pre *tanec* a *spevákov* v antickom Grécku; pozri *grécke antické umenie*; *spev*
 2. časť *kostolného* priestoru, kde sa nachádza hlavný *oltár*, určený pre *kňazov*, *spevákov*, *rehoľníkov* a *kanonikov*; od *karolínskej* doby u stavieb *bazilikového* typu medzi *apsidou* a *transeptom* ako predĺženie hlavnej lodi, oddelený *lektóriom* a *triumfálnym oblúkom*; v *románskej* architektúre vzhľadom na umiestenie *krypty* vyvýšený, tiež aj v *dvojchórovom* usporiadaní (chór vo východnej a západnej *závere*); v *gotickej* architektúre zvyčajne rovnaká šírka aj výška ako hlavná loď, *polygonálna* závera; u *katedrály* obklopený *vencom* *polygonálnych kaplniek*, ktoré pôdorysne vystupujú medzi *opornými piliermi*; pozri *sedille*, *stally*, *diakonikon*, *kruchta*, *deambulatorium*/chórová *ochodza*, *lettner*, *dorsale*, *doxale*, *chorus mayor*, *chorus minor*, *protesis*, *pôstne súkno*; *kostol dvojchórový*, *chrám kresťanský*

-v antickom divadle miesto pre zbor tanečníkov; pozri *grécke antické divadlo*

P. J. Saenredam: Interiér kostola sv. Bava v Haarleme (architektonická maľba, 1648)

E. de Witte: Chór Nového kostola v Amsterdame (1683)

K. F. Schinkel: Stredoveké mesto nad riekou (1813)

chór anjelský - *anjelský chór*

chór benediktínsky - *chór stupňovitý* s otvormi medzi centrálnym priestorom a bočnými priestormi; pozri *benediktíni*

chór hudobný - *hudobný chór*

chór stupňovitý - oddelenie stavebných hmôt a stavebných prvkov schodom, viditeľné v pôdoryse: od dĺžky hlavného chóru sa stupňovito skracujú chóry vedľajšie; typický pre *benediktínske* kostoly; pozri *chór benediktínsky*; *výškové odstupňovanie*

Dudák v súvislosti s heslom *románska architektúra*: vedľa seba je stupňovito zoradených 5-7 *apsid*, otvárajúcich sa do ramien a do kríženia *priečnej lode* kostola

chór s vencom kaplniek - pozri *veniec kaplniek*; typický pre *románsky* a *gotický sloh*

chór štvorcový - typický od karolínskych čias; pozri *karolínske umenie*

chór trojlistový - gréc. *trikonchos* (porovnaj *tertrakonchos*); ramená *priečnej lode/transeptu* rovnako ako hlavný *chór* končia *apsidami*; typický pre *románsky sloh*, *gotiku*; porovnaj *trojdielna závera*

chór vtiahnutý - užší ako *stredná loď*

H. Wertinger: Dedinská slávnosť (detail, 1525)

chorál - *liturgický spev*, tiež slávnostný spev vážneho obsahu; nakoľko do liturgického spevu významným činom zasiahol *Gregor Veľký*, stredoveký chorál sa označuje ako *gregoriánsky chorál*; pozri *spev*; *hudba*

chorál gregoriánsky - Malá československá encyklopedie (1986): liturgický spev rímskokatolíckej cirkvi; jednohlasý spev vo voľnom chorálnom rytme na latinský text; tónovým materiálom sú tzv. *cirkevné tóniny* (*diatonika*), jadro textu tvorí *biblia* v latinskom preklade; gregoriánsky spev sa uplatňuje tak pri *omši* ako aj pri *officiu*; gregoriánsky chorál sa rozvíjal od začiatku *kresťanstva*; bol pomenovaný po pápežovi *Gregorovi Veľkom*, ktorému sa pripisuje revízia chorálu; v 13.st. vývoj gregoriánskeho chorálu ustrnul; chorál bol nazývaný *cantus firmus* alebo *cantus planus* (rovný spev); snaha o jednotu gregoriánskeho chorálu viedla k občasným ďalším revíziám (napr. *medicejská* edícia zo 17.st.); o vedecký výskum gregoriánskeho chorálu sa zaslúžili *benediktíni* francúzskeho kláštora v Solesmes; oficiálne znenie priniesla vatikánska edícia z roku 1908 a 1909; porovnaj *óda*

chorálna notácia - tzv. *cirkevné tóniny*

chordofón - stredoveký strunný hudobný nástroj; pozri *hudobné nástroje strunné*

chorea machabateorum - lat. – „tanec smrti“, franc. *dance macabre*; pozri *Vanitas*

pozri *ars morendi, cursus mundi, dance macabre, Et in Arcadia ego, Gloriam finis mundi, chorea machabaetorum, corona triumphalis, imago mortis, In ictu oculi, memento mori, obrazy smrti, sapientia morendi, tanec smrti, triumf smrti, Vanitas*

Choréb - pozri *horiaci ker, Mojžiš sa dotýka skaly Choréb; JHVH (Jordan)*

chórik - jednopodlažný arkier v obytných domoch južného Nemecka, najmä v Norimbergu; vyvinutý z oltárneho priestoru hradnej kaplnky (cirkev zakazuje zriaďovanie obytných miestností nad *oltárom*; pozri *architektúra nemecká*)

choroba - pozri *tanec smrti, horúčka, mor, malomocenstvo, epilepsia, šialenstvo, otrava, malária, žltáčka, čierny kašeľ, syfilis, rakovina, kolika, ochrnutie, zajakavosť, hluchota, nemota, slepota, vodnatelnosť, bradavica, námesačnosť, besnota; vrba, olej, imelo, mandragora, ženšen, karneol, jaspis, opál, koral, roh jednorožca; pentagram; bohovia lekárstva a zdravia, patrón; štrnásť pomocníkov v núdzi, Hippokratos, hippokratova prisaha; blázon (Baleka); immortela, kostlivec; gNyan (www); jednorožec (www); roh jednorožca, srdce jednorožca (Biedermann, Becker); jablko (Biedermann); krysa (Becker); menštruácia (Eberhard); charadrius/ chaladrius; vavrín; apoštol Rafael; Panakeia; arteroterapia; démonológia, bosorky/ strigy/čarodejnice (Beliana); Erasmus/Elmo/Telmo, Jób; Veles/Volos; Pražské Jezuliatko; hospic, hospitál, hotel, nemocnica, lekári; charita; križiaci (Vlasta), sivý zákal*

H. Daumier: Zdravý nemocný (1862-1863)

tzv. **choroba maliarska** - tzv. **maliarska choroba**

choroby brušné - pozri *kolika*

choroby očné - pozri *jašterica; slepota; oko, okuliare, sivý zákal*

choromy - rus. хоромы; ruské panské sídla, ktoré tvorí komplex obytných drevených stavieb spojených navzájom *sieňami* a priechodmi; slovo *chorom* pravdepodobne pochádza z gréckeho slova οχυρομα/ ochuroma – „pevnosť“, alebo opevnené miesto, niečo pevného a dobre postavené a účinne; pozri *povaluša; ruská architektúra*

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BC%D1%8B>

chórová lavica - *dorsale*; od 13.st. *lavica*, sedadla umiestené u obidvoch bočných múrov *chóru*, väčšinou v dvoch radoch nerovnakej výšky, kde sedávajú a kľakajú duchovní v *kostoloch kláštorných* a biskupských (pozri *bazilika, katedrála*); sedadla bohato vyrezávané (pozri *droleria, intarzia*), v *gotike* aj s *baldachýnom*; jednotlivé sedadlo: *stalla*

pozri *kružba, ochranná hlava, karikatúra, Physiologus*

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Stalla>

Chórové lavice (katedrála sv. Cecílie v Albi, 14.st.)

chórová mreža - *doxale*; umelecky kovaná mreža oddeľujúca *chór* od *lodi*; pozri *chórová prepážka*

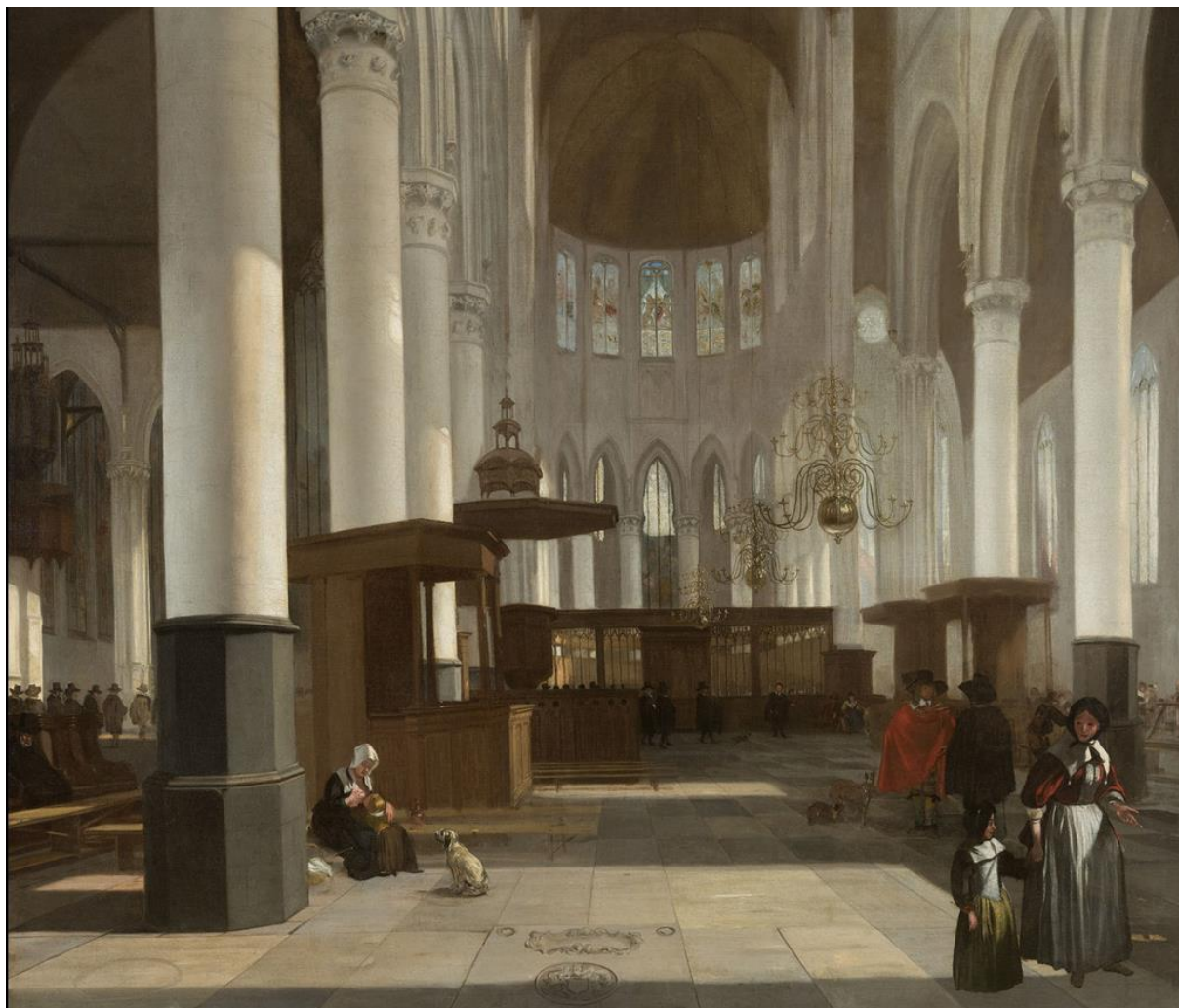
W. Turner: Transept prepošstva Ewenny

chórová ochodza - *deambulatorium*; ochodza okolo chóru kostola vyvinutá z predĺženej *bočnej lode*, otvorená do interiéru *arkádami*; vonkajšia strana členená *vencom* otvorených polygonálnych *kaplniek*, ktoré zvyčajne vystupujú medzi *opornými piliermi* a sú viditeľné vo vonkajšom pôdoryse; pozri *kaplnky radiálne*; *partikulárna gotika nemecká*; *retrochor*

chórová prepážka - v ranokresťanskej bazilike nízke *chórové zábradlie* alebo *chórová mreža/doxale*, oddeľujúce chórových spevákov od priestoru pre *laikov*; niekedy s *ambonami*; v stredoveku niekoľko metrov vysoké, v kostoloch s *chórovou ochodzou* bohato zdobené reliéfmi; porovnaj *lettner*; *póštne súkno*

A. van Ouwater: Vzkriesenie Lazára (1445)

E. de Witte: Interiér starého kostola (1645-1665)

chórové zábradlie - pozri *lektórium 2*

chorovod - ruský *tanec*

K. A. Trutovskij: Chorovod v provincii v kurskej provincii (1860)

A. P. Rjabuškin: Mladý muž prerušil dievčenský tanec a ustráchané staré ženy (1902)

chórový štvorec - *chór štvorcový*

chórový záver - *záver chóru*; 1. nazývaný podľa geometrického obrazca: *chórový záver polkruhový, priamy, polygonálny*

2. podľa pomeru k ostatným častiam stavby: *chórový záver vtiahnutý, stupňovitý*

chórový záver polkruhový - najmä v románskej dobe v podobe *apsidy*; pozri *románsky sloh*

chórový záver polygonálny - nazývaný podľa počtu segmentových dielov v *pôdoryse*; typický pre *gotiku*

chórový záver priamy/pravouhlý - typický pre *cisteriácke kostoly* a *anglickú gotiku*

Chorsabád - asýrska rezidencia vybudovaná okolo 8.st.pr.Kr. Sargonom II.; okrem archeologických a urbanistických pamiatok zachované reliéfy paláca (poľovnícke a dvorské výjavy s náznakmi *perspektívneho* videnia), architektonická plastika (pozri *lamassu*) a nástenné maľby; pozri *Asýria*

chorus mayor - priestor *kríženia lodí* v *románskej* chrámovej architektúre; pozri *hirsauská škola*; *chór*

chorus minor - v *románskej* chrámovej architektúre východná časť *lodí* určená pre nespevákov; pozri *hirsauská škola*, *chór*

Chorvátsko -

<http://www.yvettedefrance.com/Photos-du-monde/A1/croatie.htm>

<http://www.yvettedefrance.com/Photos-du-monde/Pays/croate/croatie.htm>

Cho-sien-ku - v čínskej mytológii jedna z *ôsmich nesmrteľných*; žena s magickým *lotosovým kvetom*; pozri *čínski bohovia*

Chosroes II. - pozri *svätý kríž*

http://it.wikipedia.org/wiki/Cosroe_II

A. Gaddi: Legenda o Pravom kríži. Chosroes uctievaný svojimi poddanými; Sen Herakleia a porážka syna Chosroa (freska z presbytéria Sta Croce vo Florencii, po 1374)

Gaddi: Legenda o Pravom križi. Vstup Chosroa do Jeruzalema (freska z presbytéria Sta Croce vo Florencii, po 1374)

P. della Francesca: Bitka medzi Herakleiovým vojskom a Peržanmi, vedenými Chosroesom II. (freska, 1452-1466)

chošen - hebr. חושן / chošen; náprsník veľkňaza; súčasť jeho obradného rúcha

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA>

chotínska skupina - podľa pohrebiska Chotína; miestny variant *strednodunajskej mohylovej kultúry* popolnicových polí v neskoršej dobe bronzovej v 1.tretine 1.tis.pred Kr.; pozri *popolnicové polia*; Slovensko

Chou Fang - Zhou Fang

chovateľstvo - pozri *poľnohospodárstvo, krotiteľstvo*

Chovin Jacques-Antony - (†1776); rytec, ktorý kopíroval niektoré *Merianove* rytiny; jeho grafické listy boli publikované v r. 1744-1830; pozri *tanec smrti*

https://www.google.sk/search?q=Chovin,+Jacques-Antony&espv=2&tbm=isch&imgil=MjXnXU7AEK2KFM%253A%253BxrxjMbWCXLZpG2M%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.pinterest.com%25252Fpin%25252F401805597978042872%25252F&source=iu&pf=m&fir=MjXnXU7AEK2KFM%253A%252CxrjMbWCXLZpG2M%252C&usg=_TcJHLqDfKSjgJqadfgKG4cjl6tU%3D&biw=1855&bih=995&ved=0CEYQyj&ei=8wVyVKTLGuSnygPyqYGABQ#facrc=&imgdii=&imgrc=MjXnXU7AEK2KFM%253A%253BxrxjMbWCXLZpG2M%253Bhttp%253A%252F%252Fmedia-cache-ak0.pinning.com%252F736x%252Fee%252Fcc%252F1b%252Feecc1b7fa35553a8776e13b52d5f02ab.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.pinterest.com%252Fpin%252F401805597978042872%252F%253B736%253B914

chôdza - vo figurálnom maliarstve a sochárstve spolu s *gestom* jeden z rozhodujúcich významov pre charakteristiku postáv a ich začlenenia do vzťahov k ostatným postavám; chôdza, vykročenie a pochod môže mať aj *rituálnu* povahu (príchod kňaza, panovníka: *asýrske umenie*) a význam nástupu nových síl; v *egyptskom umení*: nakročenie jednou nohou v prípade blokovitých sôch zviazaných *kánonom frontality* vyjadruje ich *majestátnosť*; v *gréckom antickom umení* nakročenie sôch *kúros, kore*, ktorého podľa povesti bol autorom sám mýtický sochár *Daidalos*

chrám - stavba k ochrane *symbolov* boha a prevádzkovaniu náboženských obradov; pôvodne vo funkcii *obetiska*; v novovekej Európe rozvoj kresťanských chrámových stavieb v období *baroka*; pozri *megalitické stavby, tholos, antový chrám/chrám „in antis“; kostol*

M. Rudavská: Chrám I.

M. Rudavská: Chrám II.

chrám antový - „chrám in antis“/in antis

chrám Artemis - pozri artemision

Chrám Boží na nebi - (Zjavenie 11,15): **Dostal som (sv. Ján) trstinu, podobnú prútu s týmito slovami: Vstaň a zmeraj Boží chrám i oltár i modliacich sa v ňom. Vonkajšie nádvorie chrámu však vynechaj, nemeraj ho, lebo bolo dané pohanom.**

- Chrám Boží na nebi je epizódou z kapitoly *Zmeranie Božieho chrámu*; ? zodpovedá mu *Stan zmluvy a šelma z priepasti*, ktorý sa objavuje v *Beatových rukopisoch* a má vlastnú ikonografiu ?

-chrám Boží na nebi sa môže objaviť aj v zobrazeniach *Ženy odetej do slnka* prchajúcej pred drakom (*Apokalypsa Flámska*); v tomto prípade však ide iba o symbolické vyjadrenie verša (12,5: „Drak sa postavil pred ženu, ktorá mala rodiť, aby zožral dieťa, len čo sa narodí. A porodila syna...dieťa však bolo uchvátené k Bohu a k jeho trónu.“)

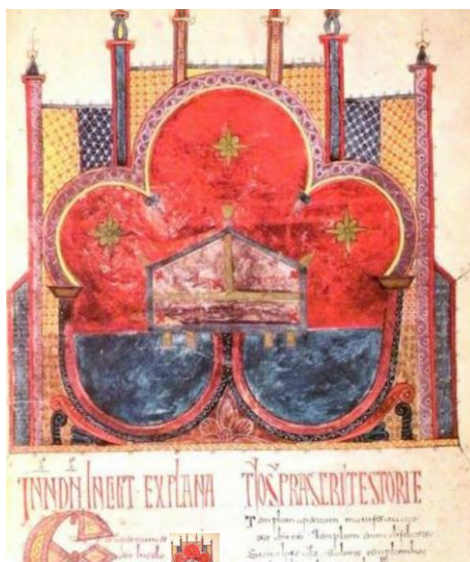
Chrám Boží na nebi s archou zmluvy - (Zjavenie Jána 11,19); **A na nebi sa otvoril Boží chrám** (otvorené nebo ako výraz zreteľného *Božieho kráľovstva*; odkaz na židovskú vieru, že *archa zmluvy* stratená v časoch *Nabúkadnezara* sa na konci vekov opäť nájde a bude znamenať Božiu prítomnosť v Izraeli) **a v chráme bolo vidieť archu jeho zmluvy** (definitívna prítomnosť Boha uprostred osláveného nového Izraela). **A nastali blesky, burácanie, zemetrasenie a veľké krupobitie.**

-epizóda kapitoly *Zatrúbenie siedmej polnice* (11,15-19); námet sa odvoláva na záverečný verš kapitoly; Chrám Boží na nebi s archou zmluvy zo *Zatrúbenia siedmeho anjela* nie je totožný s Chrámom z kapitoly *Zmeranie Božieho chrámu* (11,1-14), ktorý uzatvára celok *Zatrúbenie šiestej polnice*

(11,19. 11,7. Zatrúbenie siedmej poľnice. Zmeranie Božieho chrámu). **Archa zmluvy. Šelma z podsvetia** (Beatus Facundus, 1047)

(11,19. 11,7. Zatrúbenie siedmej poľnice. Zmeranie Božieho chrámu). **Chrám Boží na nebi s archou zmluvy a šelma z priepasti** (Beatus Arroyo, 1. pol. 13. st.)

(11,19. 11,7. Zatrúbenie siedmej poľnice. Zmeranie Božieho chrámu). **Archa zmluvy** (Beatus Girona, 2. pol. 10. st.)

(11,19. Zatrúbenie siedmej poľnice). **Chrám Boží na nebi s archou zmluvy** (Beatus Navarre, 12. st.)

(11,19. 11,7. Zatrúbenie siedmej poľnice). **Chrám Boží na nebi s archou zmluvy a šelma z priepasti** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(11,19. 11,7. Zatrúbenie siedmej poľnice. Zmeranie Božieho chrámu). **Chrám Boží na nebi s archou zmluvy a šelma z priepasti** (Beatus Millán, 10.-12.st.)

(11,19. 11,7. Zatrúbenie siedmej poľnice). **Chrám Boží na nebi s archou zmluvy a šelma z priepasti** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(11,19. 11,7. Zatrúbenie siedmej poľnice. Zmeranie Božieho chrámu). **Chrám Boží na nebi s archou zmluvy a šelma z priepasti** (Beatus Millán, 10.-12.st.)

chrám božský - božský chrám

chrám budhistický - pozri čataja/čaitja, stúp/stúpa, dágoba, šikhara, candi, tera, karašiši, torii, kúdu

chrám byzantský - pozri paraklesión, centrála pozdĺžna, pastofórium, diakonikon, perotesis; architektúra byzantská

chrám Diov v Olympii - Diov chrám v Olympii

chrám egyptský - egyptský chrám

chrám grécky - grécke chrámy

chrám Hagia Sofia - Hagia Sofia (chrám)

chrám hebrejský - pozri synagóga

chrám hypertálny - z gréc. hypairos – „pod šírým nebom“; antický chrám s nezastrešenou cellou

chrám „in antis“/antový chrám/in antis - grécky chrám jednoduchého typu z archaického obdobia (pozri grécke antické umenie), bez vonkajšieho stĺporadia, iba vpredu s dvoma stĺpmi na priečelí (preto

tiež *dystylos*); vývojovo z *mykénskeho megaronu*; bočné steny predĺžené a zosilnené (*anty*) tvoria predsieň (*pronaos*); dvojité antový chrám má zadnú sieň (*opistodomos*; porovnaj *adyton*), z ktorej nie je prístup do celly; pozri *thesauros*

chrám indiánsky - pozri *cresteria*, *alfardas*, *tzompatli*

chrám indický - *šikhara*, *angašikhara*: vnútorné členenie - *aštabhara*, *antarála*, *garbhargrha*, *mandapa*, *mahāndapa*, *ardhamandapa*, *džagamóhana*; vnútorné členenie chrámov obdĺžnikového typu: *gópura*, *gópuram*, *vimána*, *candi*; pozri *pagoda*, *indická architektúra*

chrám islamský - *islamský chrám*

chrám jeruzalémsky - *jeruzalémsky chrám*/Šalamúnov chrám

chrám kresťanský - Baleka: sypanie popola do tvaru písmena X (pozri *chí*) pri zakladaní kostola malo svoj pôvod v pracovných postupoch rímskych zememeračov vymedzujúcich pomocou *uhlopriečok* (pozri *diagonála*) zaberaný úsek zeme; založenie chrámu je obdobou privlastnenia si pôdy bohom, t.j. cirkvou, ktorá ho na zemi zastupuje

vnútorné členenie: *loď*, *dvojloď*, *ambona*, *empora*, *apsida*, *nartex*, *endonartex*, *exonartex*, *tribúna*, *tribúna literátska*, *tribúna panská*, *transept*, *trifórium*, *trojdielna závera*, *nika*, *exedra*, *chór*, *doxale*, *lektorium*, *sakristia*, *katedra*, *pastofórium*, *sanktuárium*, *diakonikon*, *protesis*, *tambur*, *kalota*, *baptisterium*, *laterna*, *ikonostas*, *peribolos*, *enfiláda*, *viazaný systém*, *križenie* (*lodí*); *rozeta*; *palatinum*; *architektúra stredoveká*; *pštros* (Heinz-Mohr)

pozri *titulus*, *domus Dei*, *locus ecclesiasticus*, *domus ecclesiae*, *rotunda*, *bazilika*, *pseudobazilika*, *basilica discoperta*, *dóm*, *kostol*, *katedrála*, *metropola*, *martýrium/martýrion*, *kaplnka*, *emporový kostol*, *loreta*, *gloriet*, *baptisterium*

chrám lámaistický - pozri *črhörten*

chrám laoský - pozri *lat*, *vat*

chrám memoriálny – pozri *memoriálne stavby*; *kostol pamätný*, *matýrion*, *mauzóleum*

chrám Nebies (v Pekingu) - Encyklopedie světové architektury: čín. Tchien-tchan; *dynastia Ming* 1420, rekonštrukcia 1889; chrám na dvojitej terase symbolizujúcej *nebo*; z ôsmich kozmických smerov vedú ku chrámu schodiská; samotná budova má trojitú strechu (v súlade s nebeským číslom *jang*) a je podporená 12 stĺpmi (počet mesiacov)

Biedermann: stavba je architektonickým výrazom prania priviesť obe kozmické roviny (*nebo* a *zem*) do harmonického súladu, pričom nebeskú autoritu na zemi stelesňuje cisár (oficiálny titul Pán nebies); pozri *nebo*

chrám perzský - *perzský chrám*

chrám rímsky - vnútorné členenie: *cella*, *adyton*, *pronaos*

pozri *lararium*, *nymfea*, *mithrea/mithreum*, *sarápeion*, *Plutoneium*; *edikula*; *panteón*; *Caesarium*; *Isaion*, *Osireion*; *nepárny*

chrám ruský - pozri *kokošnik*, *chrám pamätný*

chráme San Clemente (v Ríme) - súvislosti s heslom *Klement*: o sedem storočí misionárski bratia Cyril a Metod zázrakom objavili telo sv. Klementa, kus po kuse aj s kotvou; tieto *relikvie* boli prenesené roku 868 do *Ríma* a pochované v kostole San Clemente, ktorý bol postavený na mieste domu istého Klementa, pravdepodobne nie toho istého ako bol sv. Klement; v chráme San Clemente sa dochovali krásne *fresky* z 9.st. znázorňujúce legendu a prenesenie ostatkov svätca

chrám San Vitale (v Ravenne) - pozri *klenba lahvová/klenba džbánkova*; *Ravenna*

chrám skalný - *skalný chrám*

chrám slnečný – Dudák v súvislosti s heslom *egyptský chrám*: pochádza z 5.dynastie Starej ríše (chronológia pozri *egyptské umenie*), keď vrcholil slnečný kult (pozri *Ré*, *Amón*, *slnečné božstvá*); rekonštrukcia iba podľa zachovaných zvyškov chrámov; predpokladá sa, že dominantu chrámu tvoril *obelisk*, na ktorého úpätí ležal oltár; krv obetovaných zvierat otekala kanálkami v dlažbe do nádrží z egyptského *alabastru*; slnečné chrámy Starej ríše zrejme späté s *pyramídovými komplexmi* príslušných panovníkov; špecifickým typom slnečného chrámu boli chrámy postavené panovníkom reformátorom Achnatonom (Nová ríša, 18.dynastia a zasvätené *Atonovi* (chrám na voľnom priestranstve, niekoľko nádvorí, množstvo oltárov s obetnými stolmi, napr. *Atonov chrám v el-Amarne*)

chrám Slnka - v súvislosti s heslom *incká kultúra*; *múmie* zosnulých vládcov (pozri *inka*) boli pochovávané v Cuzku vo veľkolepom chráme Slnka zvanom Coricancha čiže *Zlatá záhrada*

chrám sv. Petra (v Ríme) - renesančný chrám s priemerom kupoly 42m; pozri *kalota*; *Rím*; B. Peruzzi, G. Sangallo

chrám sv. Víta (v Prahe) - pozri *sieťová klenba*, *klenba visutá*, *klenba vrstvená*, *portrét ideálny*; sv. *Hadrián*, *Praha*

chrám Šalamúnov - pozri *Jeruzalemský chrám*

chrám údolný - *údolný chrám*

chrám zádušný - *zádušný chrám*

chrámik - označenie *drobnej záhradnej architektúry* v romantickom alebo empírovom *parku*, tvarom sa inšpirujúcej zvyčajne *antickou architektúrou*; zvyčajne drobná pavilónová alebo centrálna stavba (pozri *pavilón*, *centrála*) so *stĺpmi* (*monopteros*) a kupolovou *strechou*

Chrámová hora - pozri *templári*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Chr%C3%A1mov%C3%A1_hora

chrámová loď - *loď (chrámu)*

chrámová prostitúcia - *prostitúcia chrámová*

chrámové typy - I. *centrála*

II. *pozdĺžna stavba*:

1. *bazilika*

bazilika emporová

bazilika stupňovitá

2. *kostol halový/hala stupňovitá*

kostol halový stupňovitý/hala stupňovitá

pseudobazilika

halový kostol emporový/hala emporová

3. *jednoloďový kostol/sálový kostol/sála*

kostol s vtiahnutými piliermi

pozri *chrám kresťanský*

chrbát - horná vonkajšia plocha *oblúka*

chrbát somársky - *kýlový oblúk/sedlový oblúk*

chren - pozri *rastliny*

P. de la Medina: Bodegón (17.-18.st.)

Chrenková Paula -

P. Chrenková: Paris bio
P. Chrenková: Moja zlatá

